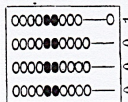
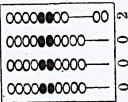
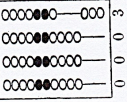
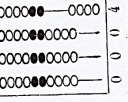

Приложение А – Иллюстрации из учебника Л. Н. Толстого
«Арифметика».

ТАБЛИЦА ЧЕТЫРЕХЪ СЧИСЛЕНІЙ.

Названія.	Славянскія.	Римскія.	На счетахъ.	Арабскія.
Ничего и одинъ. Два безъ одного.	А	I		1
Одинъ и одинъ. Три безъ одного.	Б	II		2
Два и одинъ. Четыре безъ одного.	Г	III		3
Три и одинъ. Пять безъ одного.	Д	III или IV*		4

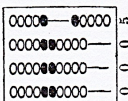
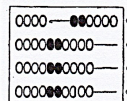
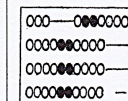
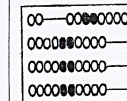
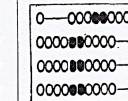
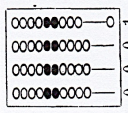
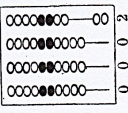
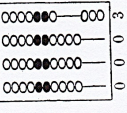
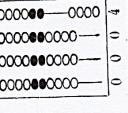
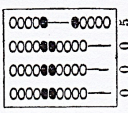
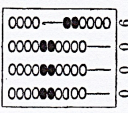
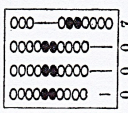
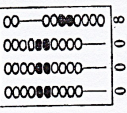
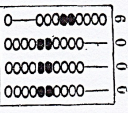
Названія.	Славянскія.	Римскія.	На счетахъ.	Арабскія.
Четыре и одинъ. Пять безъ одного.	Е	V*		5
Пять и одинъ. Шесть безъ одного.	Ж	VI		6
Шесть и одинъ. Восемь безъ одного.	З	VII		7
Семь и одинъ. Девять безъ одного.	И	VIII		8
Восемь и одинъ. Девять безъ одного.	Й	VIII или IX		9

ТАБЛИЦА ЧЕТЫРЕХЪ СЧИСЛЕНІЙ.

Названія.	Славянскія.	Римскія.	На счетахъ.	Арабскія.
Ничего и одинъ. Два безъ одного.	А	I	 0 0 0 1	1
Одинъ и одинъ. Три безъ одного.	Б	II	 0 0 0 2	2
Два и одинъ. Четыре безъ одного.	Г	III	 0 0 0 3	3
Три и одинъ. Пять безъ одного.	Д	III или IV*	 0 0 0 4	4

Названія.	Славянскія.	Римскія.	На счетахъ.	Арабскія.
Четыре и одинъ. Шесть безъ одного.	Е	V	 0 0 0 5	5
Пять и одинъ. Семь безъ одного.	Ж	VI	 0 0 0 6	6
Шесть и одинъ. Восемь безъ одного.	З	VII	 0 0 0 7	7
Семь и одинъ. Девять безъ одного.	И	VIII	 0 0 0 8	8
Восемь и одинъ. Девять безъ одного.	Й	VIII или IX	 0 0 0 9	9

Примѣръ умноженія.

Миллионы.		
Сотни тысячъ.		
Десятки тысячъ.		
Тысячи.		
Сотни.		
Десяти.		
Единицы.		
Миллионы.		
Сотни тысячъ.	2415104	6,784
Десятки тысячъ.	20352	× 3,56
Тысячи.	33920	
Сотни.	40704	
Десяти.		40704
Единицы.		3,3920
Миллионы.		20,352
Сотни тысячъ.		24,15104
Десятки тысячъ.		
Тысячи.		
Сотни.		
Десяти.		
Единицы.		

Цѣлья

Дробь

6 разъ 4 тысячныхъ было бы 24 тысячныхъ; но 6 сотыхъ въ 100 разъ меньше, стало -быть будеть—24 стотысячныхъ.

6 разъ 8 сотыхъ было бы 48 сотыхъ; но 6 сотыхъ въ 100 разъ меньше, стало -быть будеть 48 десяти-тысячныхъ, и т. д.

5 разъ 4 тысячныхъ было бы 20 тысячныхъ; но 5 десятыхъ въ 10 разъ меньше, стало -быть будеть 20 десяти-тысячныхъ, и т. д.

Раздѣлитъ:

Цѣлья

328248156789
271560004000
5668815800
543120030
2376155
203670
33945
33945
00000

Дробь.

32,8248156,789
27,1564,835
5,668815
5,4312
0,237615
0,20367
0,033945
0,033945
0,000000

Я дѣлю 32824 тысячны на 6789 тысячныхъ. У меня выйдутъ не тысяч-ная, а въ 1000 разъ больше—цѣлья.

Я дѣлю 56688 десяти-тысячныхъ на тысячны — выйдутъ въ 1000 разъ больше—десяты.

Я дѣлю стотысячныя, выйдутъ въ 1000 разъ больше—сотыя.

Я дѣлю миллионныя, выйдутъ въ 1000 разъ больше—тысячныя.

Помножить:

1564,893 × 0,5	563,03 × 0,698
10,006 × 15,181	99,161 × 0,007

Раздѣлитъ:

0,5175 : 0,67	2,5689 : 7,079
47, 578 : 0,0748	

РАССКАЗЫ ИЗ АЗБУКИ

У бабки была внучка. Прежде внучка была мала и всё спала, а бабка сама пекла хлеба, мела избу, мыла, шила, пряла и ткала на внучку; а после бабка стала стара и легла на печку и всё спала. И внучка пекла, мыла, шила, ткала и пряла на бабку.

У Вари был чиж. Чиж жил в клетке и ни разу не пел.
Варя пришла к чижу.
— Пора тебе, чиж, петь.
— Пусти меня на волю, на воле буду весь день петь.

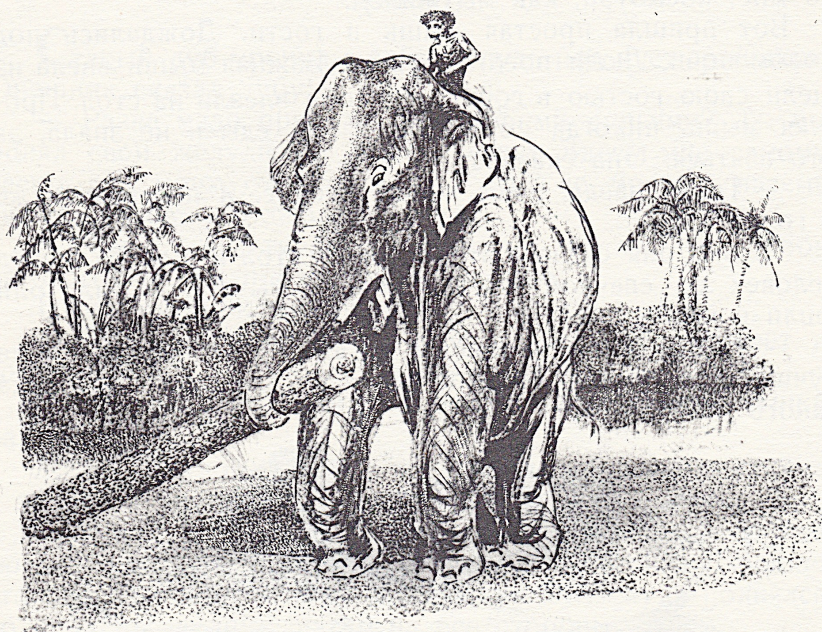
С Л О Н

(Быль)

У одного индийца был слон. Хозяин дурно кормил его и заставлял много работать. Один раз слон рассердился и наступил ногою на своего хозяина. Индиец умер. Тогда жена индийца заплакала, принесла своих детей к слону и бросила их слону под ноги. Она сказала:

— Слон! Ты убил отца, убей и их.

Слон посмотрел на детей, взял хоботом старшего, потихоньку поднял и посадил его себе на шею. И слон стал слушаться этого мальчика и работать для него.

Приложение В – Примеры рассказов из «Книги для чтения» Л. Н.

Толстого на чешском языке в переводе Karla Kolmana.

Želva a orel.

(Bajka)

Želva prosila orla, aby ji naučil létat. Orel ji z toho zrazoval, poněvadž k tomu není stvořena, ale želva prosila ustavičně. Orel ji vzal do drápů, vynesl do výše a pustil; želva upadla na kámen a rozbila se.

Odložené dítě.

Chudá žena měla dceru Mášu. Máša šla ráno pro vodu a uviděla, že u dveří cosi leží zaobaleno v hadrech. Máša postavila konve a rozbalila hadry. Když se dotknula hadrů, cosi z nich zakřičelo: „uá! uá!“ Máša se shýbla a uviděla, že to je maličké červené děťátko. Křičelo hlasitě: „uá! uá!“ Máša je vzala do rukou, donesla je domů a začala mu lžící mléko dávat. Matka se ptala: „co jsi to přinesla?“ Máša odpověděla: „Děťátko, našla jsem je u našich dveří.“ Matka pravila: „Jsme tak dost chudy, kde pak bychom ještě děťátko uživily; půjdu na úřad a řeknu, aby si dítě vzali. Máša zaplakala a pravila: „Matičko, děťátko nebude mnoho jíst, nech je u nás. Pohled, má takové červeňoučké svraštělé ručky a prstíčky.“ Matka se podívala, a bylo jí děcka líto. Ponechala si je. Máša děcko krmila, do plének zavinovala a písně mu zpívala, když usínalo.

Hadi – hlava a ocas.

(Bajka)

Hadin ocas pohádal se s hadí hlavou o tom, kdo z nich má chodit napřed. Hlava pravila: „ty nemůžeš chodit napřed; nemáš oči ani uši.“ Ocas pravil: „ale za to mám sílu, já tebou hýbám; zachce-li se mi kolem stromu se ovinout, ani s místa se nehneš.“ Hlava pravila: „rozejděme se.“

I odtrhlo se tělo od hlavy a lezlo ku předu. Ale sotva odlezlo od hlavy, ocitlo se v trhlině a spadlo do ní.

Kámen.

(Příběh ze života)

Jistý chudřas přišel k bohatci a prosil o almužnu. Boháč ničeho mu nedal a volal: „ pryč odtud!“ Ale chudřas nešel. Tu se boháč rozvzteklil, zdvihl kámen a hodil jím po chudřasovi. Chudřas zdvihl kámen, schoval jej za řadra, a pravil: „Tak dlouho budu nosit tento kámen, dokud se mi nepodaří hodit jím po něm.“ A také k tomu došlo. Boháč přišel na mizinu: vše, co měl, mu vzali a do vězení jej odvezli. Když ho do vězení vezli, chudřas přistoupil k němu, vyňal ze záhradří kámen a rukou máchnul; v tom se zamyslel, kámen zahodil a pravil: nadarmo jsem tak dlouho nosil ten kámen: dokud byl bohat a mocen, bál jsem se ho: ale teď mi ho je líto.

Kterak vzniká vítr.

(Úvaha)

Ryby žijí ve vodě, lidé ve vzduchu. Ryby vodu neslyší a nevidí pokud se samy nehýbají, nebo pokud voda se nehýbe. Také my neslyšíme vzduch, dokud se nepohybujeme, nebo pokud vzduch se nepohybuje.

Ale dáme-li se do běhu cítíme vzduch vane nám ve tvář; ba často ve běhu slyšíme, jak nám vzduch v uších hvízdá. Otevřeme-li v teplé sednici dveře, proudí vzduch dolejškem zvenčí do sednice, a hořejškem proudí ze sednice ven.

Chodí-li někdo po pokoji, nebo mává-li šátkem, říkáme: „dělá vítr“; roztopíme-li pec, vane do ní vždycky vítr. Vane-li venku vítr, vane celé dny a noci, brzy v tu, brzy v onu stranu. To proto, že kdykoli vzduch na zemi v některých místech se rozežheje, v jiných pak schladne, vždycky povstává vítr, a dolejškem proudí vzduch chladný, hořejškem pak teplý, právě tak jako zvenčí do sednice. A proudí tak dlouho, pokud se neoteplí tam, kde bylo chladno, a pokud se neochladí tam, kde bylo horko.

Proč vane vítr.

(Úvaha)

Ze dvou loučí sváže se kříž a kolem kříže ováže se ještě čtvero loučí. To vše se polepí papírem. K jednomu konci přiváže se ohon z lýčí a k druhému dlouhý provaz, a máme draka. Na to vezmeme draka, běžíme s ním na místo větrné a pustíme jej: vítr uchvátí draka a vynese jej vysoko k oblakům. A drak sebou hází, trhá, hučí, a sem a tam lítá a pohání se ohonem s lýčí.

Kdyby nebylo větru, nebylo by možno draka pouštět.

Plují-li na loďce lidé a chtějí-li plouti rychleji, postaví do otvoru uprostřed loďky velikou tyč; k této tyči připevněná je příčka. K této příčce upevní plátěnou plachtu, k dolnímu konci plachty přiváží provázek a vezmou jej do rukou. Potom postaví plachtu proti větru. A tu vítr naduje plachtu tak silně, že loďka na stranu se nachýlí, provázek z rukou se škube a loďka pluje tak rychle po větru, že pod zobcem loďky voda hrčí a zdá se, jako by břehy zpět podle loďky uháněly.

Kdyby nebylo větru, nebylo by možno s plachtou po vodě plouti.

Kdyby nebylo větru, nebylo by možno obilí mlýti na větrných mlýnech.

Tam, kde lidé dýší, bývá špatný vzduch: kdyby nebylo větru, zůstal by dusný vzduch na témž místě. Tu přijde však vítr, rozežene zkažený vzduch, a přinese z lesů a polí pěkný, čistý vzduch. Kdyby nebylo větru, lidé by dýcháním pokazili vzduch. Vzduch by ustavičně stál na témž místě a lidé by musili opustit místo, na kterém dýchali.

Když bloudí divoká zvířata po lesích a polích, pátrají vždy po větru, a uši nastavují a čenichají, co se před nimi děje. Kdyby nebylo větru, nevěděla by, kudy se májí dáti.

Skoro všechny trávy, křoviny a stromy tak jsou utvářeny, že k tomu, aby na trávě, keři neb stromu sémě bylo oplodněno, třeba je především, aby pel z jednoho kvítku na druhý přeletěl. Kvítky bývají od sebe vzdáleny, i nelze jim pel z jednoho kvítku na druhý přenášeti.

Pěstují-li se okurky v pařeništích, kde větru není, lidé sami trhají kvítek a kladou jej na jiný kvítek, aby pel z květu padl na plodový kvítek, a nastalo oplodnění. Včely a jiný hmyz často přenášejí na svých tlapkách pel z kvítku na

kvítek, ale hlavně přenáší vítr tento pel. Kdyby nebylo větru, polovina rostlinstva byla by bez semene.

Je-li teplo, nad vodou vystupuje pára. Pára tato vystupuje výše a když nahoře zchladne, padá dolů v podobě dešťových kapek.

Nad zemí vystupuje pára jenom tma, kde je voda, nad potoky, nad močály, nad rybníky a řekami, ale hlavně nad mořem. Kdyby nebylo větru, páry by neodstupovaly, nýbrž sebraly by se v mračna nad vodou a padaly by zase tam, odkud vystoupily. Nad potokem, nad močálem, nad řekou, nad mořem by přšelo, ale na zemi, na polích a lesích by nepršelo. Vítr roznáší mračna a svlažuje zemi. Kdyby nebylo větru, bylo by tam, kde voda je, vody více, avšak země by zcela vyprahla.

Jen ty nejlepší hrušky.

(Bajka)

Pán poslal sluhu pro hrušky a pravil mu: „Kup jen ty nejlepší hrušky“. Sluha přišel do krámu a požádal o hrušky. Kupec mu hrušky podal, ale sluha pravil: „Nikoli, dejte mně jen ty nejlepší“. Kupec pravil: „Ochutnejte jednu, uvidíš, že jsou všechny dobré“. „Jak pak poznám“, pravil sluha, „že jsou všechny dobré, ochutnám-li jenom jedinou?“ Ukousl od každé hrušky a přinesl je pánovi. A pán ho vyhnal ze služby.

Ptáci v tenatech.

(Bajka)

Ptáčník nalíčil u jezera tenata a lapil mnoho ptáků. Ptáci byli silní, i zvedli tenata a uletěli s nimi. Ptáčník běžel za ptáky. Mužik uviděl, jak ptáčník za ptáky utíká, i pravil: „Kam to uháníš ? Což pak ptákovi během stačíš ?“ Ptáčník pravil: „Kdyby to byl jeden pták, nestačil bych, ale takto stačím.“ A tak se stalo. Když se večer schýlil, ptáci hledali nocleh, míříce každý jinam: jeden do lesa, druhý na močál, třetí na pole: a všichni spadli s tenatem k zemi a ptáčník je sebral.

Čich.

(Úvaha)

Člověk vidí očima, slyší ušima, čichá nosem, ochutnává jazykem a hmatá prsty. Někdo má zrak lepší, jiný zase slabší. Někdo slyší na dálku, jiný neslyší. Někdo má lépe vyvinutý čich a z dálky cítí zápach, jiný čichá ku shnilému vejci a necítí ničeho. Někdo hmatem všecko pozná, jiný hmatem nepozná nic, nerozezná dřeva od papíru. Někdo jakmile pýsk jen omočí, pozná, je-li pokrm sladký, jiný pohltí celý pokrm a neví, chutná-li hořce nebo sladce.

Tak i různá zvířata mají různě vyvinuté smysly. Ale čich mají všechna zvířata vyvinutější než člověk. Chce-li člověk poznati nějaký předmět, prohlédne si jej, naslouchá, jaký zvuk vydává, někdy také čichá a okouší ; ale aby předmět řádně poznal, musí jej člověk především ohmatat. Zvířata však, skoro všechna, především musí věc očichat. Kůň, vlk, pes, kráva, medvěd nepozná věc, dokud jí neočenichá. Bojí-li se kůň něčeho, začne frkat, čistí si nozdry, aby lépe cítil, a nepřestane se lekat, dokud věc neočichá. Pes často běží pánovi po stopě, ale když ho uvidí, lekne se, nepozná ho, a štěká, dokud ho neočichá a nepozná, že ta věc tak strašná na pohled je právě jeho pán. Býci vidí, jak řezníci zabíjejí býky, slyší,

jak býci řvou na porážce, a stále nechápou, co se děje. Ale nalezne-li kráva neb býk kaluž býčí krve a čichne-li k ní, ihned pochopí, oč tu jde, dá se do řvaní, kopání a odehnat se nedá.

Žena jistého starce ochuravěla; i šel stařec sám dojit krávu. Kráva frkala, poznala, že to není hospodyně a nepustila mléko. Hospodyně poradila muži, aby oblékl její kazajku, a šátek si vzal na hlavu, kráva se nechala dojit; stařec se odstrojil, kráva ho očenichala a zase nedala mléka.

Lovečtí psi, honí-li po stopě zvěř, nikdy neběží právě po stopě, nýbrž stranou, asi na dvacet kroků. Chce-li nezkušený lovec psa uvést na samou stopu zvěře, a strčí-li psovi nos ku stopě, pes vždycky uskočí na stranu. Psovi páchne stopa tak silně, že přímo na stopě nic nerozezná a neví kterým směrem zvěř běžela: zda ku předu či zpátky. Odběhne stranou, čenichá, odkud vane silnější zápach, a běží za zvěří. Počíná si podobně jako my, mluví-li nám někdo hlasitě u samého ucha: odstoupíme několik kroků a z dálky teprve poznáme, co se mluví: anebo máme-li blízko u očí předmět, na který se díváme, poodejdeme trochu a pak se díváme.

Psi čichem se vzájemně poznávají a dorozumívají. Hmyz má čich ještě jemnější. Včela přímo letí na kvítek, který se jí hodí. Červ přímo leze na svůj list. Štěnice, blecha, komár cítí šlověka na sta tisíce svých kroků. Jsou-li částky, jež se oddělují od předmětů a v nozdry naše vnikají, malé, jaké musí být teprve částky, jež vnikají na čidla hmyzu.

Pes a kuchař.

(Bajka)

Kuchař chystal oběd; psi leželi u dveří kuchyně. Kuchař zabil tele a vyhodil vnitřnosti ven. Psi je uchvátili, sežrali a pravili: „Dobrý kuchař : dobře upravuje jídla.“

Na to připravoval kuchař hrách, řepu a cibuli; i vyhodil odpadky. Psi se na ně vrhli; odvrátili však čumáky a pravili: „Pokazil se náš kuchař: dříve dobře vařil, ale teď to není k ničemu.“

Ale kuchař neposlouchal psů, nýbrž po svém dále jídla upravoval. Oběd snědli a pochválili páni, nikoli psi.